

# 3de vergadering

Dinsdag 30 oktober 1990

Aanvang 13.30 uur

## Voorzitter: De Rijk

Tegenwoordig zijn 68 leden, te weten:

Baarda, Baarveld-Schlaman, Barendregt, Bolding, Boorsma, Borgman, Bos-Beernink, Van Boven, Braakman, Christiaanse, Coenemans, Ermen, Fleers, Franssen, De Gaay Fortman, Gelderblom-Lankhout, Ginjaar, Glastra van Loon, Glasz, Van Graafeiland, Grol-Overling, Hendriks, Heijmans, Heijne Makkreel, Hoefnagels, Houben-Sipman, Jaarsma-Buijsers, Van der Jagt, De Jong, Kaland, Kassies, Klaassens-Postema, Klein Bennink, Kruisinga, Van Leeuwen, Luteijn, Maris, Mastik-Sonneveldt, J.H.B. van der Meer, M.A. van der Meer, Van der Meulen, Van Ooijen, Pit, Postma, Pröpper, Redemeijer, De Rijk, Schouten, Schuurman, Simons, Smeets-Janssen, Stam, Steenkamp, Talsma, Tiesinga-Autsema, Tjeenk Willink, Uijen, Veder-Smit, Van Veldhuizen, Van Velzen, Vis, Vogt, Vonhoff-Luijendijk, Wagemakers, Van der Werff, Van de Zandschulp, Zoon en Zijlstra,

en de heer Ritzen, minister van Onderwijs en Wetenschappen, en mevrouw Ter Veld, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.



De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Tummers, wegens een zitting van de Raad van Europa te Praag;

Kuiper, wegens ambtsbezigheden.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: Ik deel de Kamer voorts mede, dat ik bericht van verhindering tot bijwoning van de vergadering heb ontvangen van de minister van Binnenlandse Zaken, de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, de minister van Economische Zaken, de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en de staatssecretaris van Financiën.

De ingekomen stukken staan op een lijst, die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het eind van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan, dat de Kamer zich met deze voorstellen heeft verenigd.

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het eind van deze editie.)

Aan de orde is de behandeling van de wetsvoorstellen:

- **Regeling provincie- en gemeentegrenzen langs de Noordzeekust van de gemeente Den Helder tot en met de gemeente Sluis en wijziging van de Financiële-verhoudingswet 1984 (21019);**

- **Wijziging van de begroting van de lasten en de baten van het Algemeen burgerlijk pensioenfonds voor het jaar 1987 (slotwet; eerste wijziging) (21020);**

- **Wijziging van de begroting van de uitgaven van hoofdstuk II (Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin) voor het**

**jaar 1989 (wijziging naar aanleiding van de Voorjaarsnota; eerste wijziging) (21299-31);**

- **Wijziging van de Distributiewet 1939 (21370);**

- **Wijziging van de Wet uitvoering internationaal energieprogramma (21540);**

- **Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van hoofdstuk XI (Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer) voor het jaar 1990 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota; eerste wijziging) (21575);**

- **Correctie van de Wet van 4 juli 1990 tot gemeentelijke herindeling noordoostelijk en midden Zuid-Holland (21689).**

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van:

- **Wijziging van de Wet sociale werkvoorziening (overleg over rechtspositie en arbeidsvoorwaarden) (21153).**

De beraadslaging wordt geopend.



De heer **Van der Meulen** (CDA): Voorzitter! De CDA-fractie vindt het een goede zaak dat in de voorliggende wet verankerd wordt dat het overleg met de representatieve organisaties noodzakelijk is alvorens de arbeidsvoorwaarden worden vastgesteld. De vragen door de CDA-fractie in het voorlopig verslag gesteld, zijn alle door de staatssecretaris beantwoord, wat niet wil zeggen

dat een nadere beschouwing achterwege kan blijven.

In artikel 30, eerste lid, is opgenomen dat nadere regels worden gesteld over de wijze waarop dit overleg wordt gevoerd en de wijze waarop de organisaties bij dit overleg worden betrokken. Dat geldt ook voor de inbreng van de gemeenten. Zeer gaarne zou ik van de staatssecretaris willen vernemen of op dit terrein vorderingen, c.q. resultaten, te melden zijn. Is globaal aan te geven aan welke regels wordt gedacht?

Voorzitter! Hiermede is evenwel de vraag niet beantwoord wat het karakter van dat overleg is. Worden arbeidsvoorwaarden vastgesteld na overleg of in overleg? De staatssecretaris stelt dat de rechtspositie en de arbeidsvoorwaarden worden vastgesteld door de Kroon en de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, dit evenwel — ik gebruik nu mijn eigen woorden — na overleg en, waar nodig, na onderhandelingen. Naar mijn mening sluit artikel 30 van de Wet op de sociale werkvoorziening niet uit dat de vaststelling door de minister plaats kan vinden in overleg en na overeenstemming met de respectievelijke organisaties. Wat is de opvatting van de staatssecretaris?

Ik noem nog een volgende ontwikkeling. In de Troonrede van 18 september jongstleden wordt melding gemaakt van een nieuw overlegstelsel voor het overheids-personeel: de kern van het nieuwe overlegstelsel is het vereiste dat zonder overeenstemming met de vakorganisaties geen wijziging van arbeidsvoorwaarden mogelijk is. Dat is dus zeer nadrukkelijk in overleg, maar het is blijkbaar niet van toepassing op de arbeidsvoorwaarden in de sociale werkplaatsen. In de WSW is dit dus een zeer zwak aftreksel ten opzichte van het overheids-personeel. Ik vraag mij af, waarom de minister van Binnenlandse Zaken wel met de formule "in overleg wijzigen" kan leven en de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid blijkbaar niet.

Een volgende opmerking betreft het karakter van zo'n overeenkomst. Uitgangspunt bij het overleg is het bereiken van overeenstemming. Dat is, naar ik meen te weten, ook de praktijk waar ik uiteraard gelukkig mee ben. In de vraagstelling van de PvdA in het voorlopig verslag bespeur ik dat er min of meer

automatisch van wordt uitgegaan dat er dan sprake is van een collectieve arbeidsovereenkomst. Op grond van de voorliggende stukken had de CDA-fractie zo haar twijfel. Onze vraagstelling had daarop betrekking en de beantwoording is duidelijk. Ook bij volledige overeenstemming is er geen sprake van een CAO voor de WSW-werknemers. Journalisten denken daar anders over. Zo lees ik in de krant van 2 mei 1990 dat er een CAO voor de WSW-werknemers is afgesloten. Uiteraard is dat bericht voor mij niet beslissend en ik laat mij daardoor dan ook niet op het verkeerde been zetten.

Ik denk en hoop dat de staatssecretaris het met mij eens is als ik stel dat de vakorganisaties grote waarde toekennen aan het afsluiten van collectieve arbeidsovereenkomsten. Martinus Ruppert schreef in 1953 in zijn boekje *De Nederlandse vakbeweging*: "De CAO als grondwet van de arbeid, het koninklijk strijdmiddel der vakbeweging". Ik meen dat artikel 1 van de Wet op de collectieve arbeidsovereenkomst van 1927 zich ook bij de nu gekozen overlegstructuur voor het WSW-personeel niet verzet tegen de aanduiding "collectieve arbeidsovereenkomst". In de memorie van antwoord van 4 juli 1990 stelt de staatssecretaris: "In het overleg over de rechtspositie en arbeidsvoorwaarden van de WSW-werknemers zal dan ook een vertegenwoordiging van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid optreden als de werkgeverspartij". Dit sluit exact aan bij artikel 1 van de door mij genoemde wet van 1927: "Onder collectieve arbeidsovereenkomst wordt verstaan de overeenkomst, aangegaan door een of meer werkgevers of een of meer verenigingen met volledige rechtsbevoegdheid van werkgevers en een of meer verenigingen met volledige rechtsbevoegdheid van arbeiders, waarbij voornamelijk of uitsluitend worden geregeld arbeidsvoorwaarden, bij arbeidsovereenkomsten in acht te nemen".

Er is nog een andere invalshoek, die mij ook relevant lijkt. In het verleden werd gesteld dat de overheid ook als werkgever overheid blijft en dat daarom geen sprake kon zijn van gelijke partijen. Er was geen onderscheid tussen de overheid als wetgever en werkgever. Thans is dat wel het geval. Die functies zijn meer gescheiden. Het zijn als het ware twee lijnen. Er is en blijft sprake van

een politieke lijn: de minister die als werkgever verantwoordelijk is, eventueel met controle door het parlement. Er is echter ook een maatschappelijke lijn: de overeenkomst tussen onderhandelende partijen, die overeenstemming bereiken en dat vastleggen in een collectieve arbeidsovereenkomst. Voor mij zijn er toch voldoende redenen om dit de staatssecretaris nog eens voor te leggen.

Ik kom bij het laatste punt: eventueel advies of arbitrage bij blijvende meningsverschillen, die niet altijd zijn te voorkomen tijdens onderhandelingen. De staatssecretaris sluit arbitrage niet uit, maar zij houdt wel een slag om de arm. Dat betreurt ik. Een ruimhartigere benadering heeft mijn voorkeur. Welke criteria hanteert de staatssecretaris om in het ene geval wel akkoord te gaan met arbitrage en in het andere geval niet? Is hier toch geen sprake van koudwatervrees? Het is duidelijk dat partijen niet te snel mogen vluchten in bemiddeling of arbitrage. Daaraan voorafgaand moet een diepgaande uitwisseling van argumenten hebben plaatsgevonden. Maar op enig moment wordt vastgesteld dat partijen er via overleg toch niet uitkomen.

Interessant is de vraag wat de werknemersorganisaties zullen of kunnen doen indien de minister weigert een bepaalde zaak voor arbitrage ontvankelijk te verklaren. Ik denk dat dan een scala van mogelijkheden voorhanden is van druk op het parlement tot acties toe. Het is niet denkbeeldig dat de bekende draaiboeken, ook voor hardere acties, uit de kast worden gehaald. Nadrukkelijk wil ik uitspreken dat dit mijn voorkeur niet heeft. Maar het lijkt mij ook hier een meer koninklijke weg een onafhankelijke commissie te verzoeken te bemiddelen of een uitspraak te doen. Kan de staatssecretaris nog eens kort en bondig uiteenzetten in hoeverre hierover afspraken zijn gemaakt en tot hoever zij wil gaan?

□

De heer **Pit** (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het wetsvoorstel dat wij vandaag bespreken en naar ik verwacht ook zullen aannemen, is op zichzelf eenvoudig. In Haagse termen moet je tegenwoordig zeggen: een eenvoudig dossier. Het wetsvoorstel heeft de bedoeling, de gegroeide

praktijk wettelijk te regelen. Dat gebeurt min of meer letterlijk. Van de ook beoogde meer gelijkwaardige en decentrale onderhandelingen is onzes inziens echter geen sprake. Immers, de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bepaalt de onderhandelingsruimte. De minister c.q. de staatssecretaris treedt op als werkgever in de onderhandelingen over de invulling van de ruimte. Bij geen overeenstemming is arbitrage alleen mogelijk als beide partijen vooraf akkoord gaan met het bindend karakter van die arbitrage. De memorie van antwoord geeft aan dat de Kroon en de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid — of dit staatsrechtelijk een goede term is weet ik niet — de mogelijkheid behouden om de arbeidsvoorwaarden eenzijdig vast te stellen. Voorwaarden daarvoor zijn dat overleg heeft plaatsgevonden, dat geen overeenstemming is bereikt en dat een van beide partijen — dat kan dus ook de overheid zijn — niet akkoord gaat met bindende arbitrage. Zoals gezegd: de gegroeide praktijk wordt vastgelegd en het blijft zoals het was.

Voor alle duidelijkheid merk ik het volgende op. De sociale werkvoorzieningen moeten beter, dat wil zeggen meer zelfstandig en meer bedrijfsmatig gaan functioneren. Met nadruk voegt mijn fractie daaraan toe dat dit moet gebeuren om de sociale doelstellingen beter te kunnen uitvoeren. Het gaat om meer vrijheid tot (onder)handelen en meer eigen verantwoordelijkheid voor alle bedrijfsaspecten van de desbetreffende instellingen. Alle te nemen maatregelen, ook dit wetsvoorstel, moeten een stap in die richting zijn. Dit wetsvoorstel moet dan ook zeker nog door verdergaande stappen worden gevolgd.

Aan de overzijde heeft de staatssecretaris gezegd: "Er is een protocol over 1989 om te komen tot meer gelijkwaardige en decentrale onderhandelingen. Het lijkt mij dat er inderdaad logica in zit om daar een zekere parallelle ontwikkeling in te zien." Wat deze uitspraak betekent voor de verdere uitwerking van het thans voorliggende wetsvoorstel, dan wel voor nog te nemen maatregelen om te komen tot echte gelijkwaardige en decentrale onderhandelingen, wordt niet duidelijk. Kan de staatssecretaris aangeven hoe het uiteindelijk model met betrekking tot het overleg over de rechtspositie en de

arbeidsvoorwaarden dat haar voor ogen staat, eruitziet? Het komt mijn fractie voor, dat voorkomen moet worden dat het beeld ontstaat dat de centrale overheid, ondanks deregulering en decentralisatie, alle touwtjes in handen wil houden. In zo'n situatie kan geen sprake zijn van een zelfstandig functioneren van de sociale werkvoorzieningen, terwijl het daar om begonnen is. De staatssecretaris zal onze impliciet uitgesproken zorg hebben begrepen. Voor werkelijke voortgang op weg naar het beoogde doel zijn naar het oordeel van mijn fractie verdergaande stappen noodzakelijk, zowel wat de arbeidsvoorwaarden betreft als wat het uitwerken van de budgettering betreft. Hoe denkt de staatssecretaris daarover?

Dit wetsvoorstel is een van de maatregelen die gezamenlijk moeten leiden tot een beter functioneren van de sociale werkvoorzieningen. Aan de overzijde is al uitvoerig gesproken over het budgetteringssysteem op basis van een meer objectief verdelingsmodel. Dat is ook een van de maatregelen die moeten leiden tot een beter functioneren van de WSW in het kader van deregulering en decentralisatie. Mijn fractie wil ook hierover enkele opmerkingen maken. Wij nemen de vrijheid daartoe, omdat bij de gedachtenwisseling aan de overzijde over het thans voorliggende wetsvoorstel dit ook in een breder kader is besproken. Ook bij de schriftelijke voorbereiding van dit plenaire debat is dat bredere kader aan de orde geweest. Wij maken die opmerkingen met klem, omdat wij niet geheel gerust zijn op de gang van zaken.

Het meer objectieve verdelingsmodel moet tot een betere verdeling van de subsidiegelden ofte wel tot het vaststellen van passende budgetten leiden. Dat is niet eenvoudig te realiseren, vooral niet omdat er verschillen zijn tussen sociale werkvoorzieningen. Zo is er een drietal privaatrechtelijk bestuurd sociale werkvoorzieningen die niet een regionale, maar een landelijke functie vervullen en die daarenboven werken met overwegend eenzijdig en zwaar gehandicapten. Dat is de reden dat ook veelal sprake is van een samengaan van wonen en werken. Het thans voorliggende model voor het vaststellen van passende subsidiebudgetten lijkt voor deze drie instellingen tot structurele problemen te leiden.

Daarvoor zal er derhalve ook een structurele oplossing moeten komen. Wil de staatssecretaris haar visie ook in dezen geven?

Mijnheer de voorzitter! Ik kom tot een afronding van mijn betoog. Ik concludeer dat mijn fractie bij de WSW voor de ingezette deregulering en decentralisatie is om te komen tot een beter en bedrijfsmatig functioneren van de sociale werkvoorzieningen. Dat kan echter alleen maar slagen als de verschillende instellingen een grotere eigen ruimte van onderhandelen en een grotere eigen verantwoordelijkheid voor de gang van zaken krijgen. De centrale overheid moet dus, zonder de doelstellingen van de sociale werkvoorziening uit het oog te verliezen, op afstand besturen. Ondanks de inspanningen ter zake van de staatssecretaris, zijn wij niet gerust op de gang van zaken. Het komt mijn fractie voor dat het geheel van de sociale werkvoorziening, om nog eenmaal het Haagse jargon te gebruiken, een gecompliceerder, om niet te zeggen weerbarstiger, dossier is dan het op het eerste gezicht lijkt. Wij wensen de staatssecretaris daarbij succes. Wij vertrouwen erop dat zij op de door ons gestelde vragen wil antwoorden.



Staatssecretaris **Ter Veld**: Voorzitter! Ik ben het volstrekt met beide sprekers eens, dat de sociale werkvoorziening zelfstandig en bedrijfsmatig moet functioneren vanuit de doelstelling die haar in de wet is opgelegd: te functioneren voor degenen die tijdelijk of structureel door eigen oorzaak niet goed in het vrije bedrijfsleven kunnen functioneren. Dat is de inzet van de hele operatie "decentralisatie, deregulering en budgettering van de sociale werkvoorziening". Wij willen komen tot een wijze van opereren van de sociale werkvoorziening die zo gelijk mogelijk met die van het bedrijfsleven is. De produkten zijn zonder meer gelijkwaardig. Bij de sociale werkvoorziening wordt evenwel veel duidelijker gekeken naar hoe de arbeid op de mens wordt ingesteld en niet naar hoe de mens zich moet aanpassen aan het productieproces. Derhalve zijn de loonkosten per eenheid produkt daar ook hoger, aangezien de produktiviteit van de sociale werkvoorziening lager kan zijn. Dat is het verschil. Het blijft



echter naar onze opvatting een normale arbeidsplaats voor mensen die normale produkten leveren. Het is logisch dat wij daarbij wat extra voorzieningen moeten aanbrengen, gezien de doelgroep personen voor wie de sociale werkvoorziening bestaat.

In dit hele proces hopen wij te kunnen komen tot een andere verhouding tussen de werkgever en de werknemers in deze sector als dit het arbeidsvoorwaardenoverleg betreft. Dat heeft echter geen betrekking op het onderhavige wetsvoorstel. Daarmee kom ik op een van de eerste punten waar de heer Van der Meulen nadrukkelijk naar heeft gevraagd: is het wel of geen CAO? Volgens de Wet op de collectieve arbeidsovereenkomst is er, strikt genomen, geen sprake van een CAO. De WSW valt ook niet onder deze wet. Wij hebben nu wel, ook op uitdrukkelijk verzoek van de werknemersverenigingen, het bestaande overleg formeel geregeld. De heer Pit zei dat het nu ook naar de letter gebeurt, terwijl het eerst slechts naar de geest gebeurde. Het is nu dus formeel geregeld. Wanneer je echter met de vakbondstermen en de wet in de hand vraagt of het nu een CAO is, dan moet ik met "neen" antwoorden. Ik wijs er echter uitdrukkelijk op dat de arbeidsvoorwaarden slechts kunnen worden vastgesteld na indringende onderhandelingen. Dat laat echter onverlet dat de uiteindelijke bevoegdheid bij de Kroon ligt.

Het ligt wel in de bedoeling om te komen tot decentralisatie van het arbeidsvoorwaardenoverleg. Ik heb in de Tweede Kamer gezegd dat ik hoop dat wij in 1994 tot die situatie kunnen komen. Daarvoor is echter ook nog een aanzienlijke hoeveelheid overleg nodig. Dat betreft bijvoorbeeld de vraag, wat uit de wet kan worden overgebracht naar het arbeidsvoorwaardenoverleg. Het betreft echter bijvoorbeeld ook de vraag, wie eigenlijk in formele zin de werkgever is. De stelling van de heer Van der Meulen dat er gezien de tekst van artikel 1 van de Wet op de collectieve arbeidsovereenkomst, waar wij stellen dat de vertegenwoordigers van Sociale Zaken en Werkgelegenheid optreden als de werkgeverspartij, sprake is van een werkgever of een vereniging met de volledige rechtsbevoegdheid van werkgever, moet ik bestrijden. Ik ben niet de werkgever van de sociale

werkvoorziening en de minister is dat evenmin. Wij treden op als werkgeverspartij. Een van de vragen die wij duidelijk moeten beantwoorden voor een goed arbeidsvoorwaardenoverleg, is wie formeel de werkgeverspartij is. De VNG heeft die functie niet. De VNG is ook geen werkgever. Het NSOW, het samenwerkingsverband van de sociale werkvoorziening, is evenmin de werkgever. Wij zitten dus in de situatie — dat is niet zo merkwaardig, gezien de ontwikkeling van de WSW — dat wij eerst moeten uitvinden wie aan de werkgeverskant kunnen optreden.

De heer Pit heeft gevraagd wat dan verder de bedoeling is. Mijn opvatting is dat het bij de sociale werkvoorziening in feite zou moeten gaan om een bedrijfstak-CAO, waarin duidelijke afspraken voor de hele bedrijfstak gemaakt worden met de representatieve werknemersorganisaties. Daarbinnen zou dan natuurlijk per werkvoorziening met de gebruikelijke medezeggenschapsvormen ook tot sociaal beleid binnen de kaders van de eigen echte CAO gekomen kunnen worden. Ik denk overigens dat er nog wel wat kan verbeteren aan die medezeggenschapsvormen. Ik zie de heer Pit knikken. Ik denk dus dat hij dat met mij eens is.

Zover zijn wij thans echter nog niet. Het wetsvoorstel geeft alleen een toevoeging aan artikel 30. Daarin is geformuleerd dat bij algemene maatregel van bestuur nadere regels kunnen worden gesteld omtrent de wijze, waarop overleg gevoerd wordt met vakbonden over aangelegenheden van algemeen belang voor de rechtstoestand van de werknemers. Welnu, hoe ziet het er nu in grote lijnen uit? De partijen aan de werknemerskant zijn duidelijk. AbvaKabo en CFO treden daar op als representatieve organisaties. Met hun rol bestaat ook geen enkel probleem. Aan de andere kant treden de vertegenwoordigers van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op als werkgeverspartij. De VNG treedt daarbij op als adviseur. Er is uitdrukkelijk vooroverleg tussen het ministerie van Sociale Zaken en de Vereniging van Nederlandse gemeenten, omdat in de gekozen constructie de gemeenten duidelijk betrokken zijn bij de financiering van de werkvoorziening die onder hun verantwoordelijkheid of de verantwoordelijkheid van een aantal gemeenten gezamenlijk valt.

Wij hebben met deze keuze eigenlijk alleen het bestaande overleg geformaliseerd. Wij moeten dus nog verdere stappen zetten. Hoe het er uiteindelijk uit zal zien, weet ik nog niet. De heer Pit heeft hier uitdrukkelijk naar gevraagd. Zolang het overleg hierover nog niet is afgerond — ik denk hierbij met name aan de VNG en het NSOW — lijkt het mij overigens verstandig om zelf nog geen pasklare blauwdruk in mijn hoofd te hebben. Wellicht kan de heer Pit zich voorstellen hoe moeilijk het voor anderen is om mij van een blauwdruk in mijn hoofd af te houden. Ik probeer dus ook te vermijden om al een blauwdruk in mijn hoofd te hebben.

Ik heb al gezegd dat er over aangelegenheden niet eerder wordt beslist dan nadat er overleg is gevoerd. Dat is vanuit de echte invalshoek van de vakbond echter nog steeds nep. Volgens de vakbond zou het namelijk in overleg moeten gebeuren. Wij proberen natuurlijk zo veel mogelijk in overleg te regelen. Volgens de huidige juridische constructie betekent dat echter nog steeds "nadat". Dan is er de mogelijkheid van advies en arbitrage. Deze mogelijkheid wordt voorbereid in goed overleg met de zogenaamde advies- en arbitragecommissie-Albeda. Daarbij staat het vragen van advies onder de gebruikelijke voorwaarde van geen overeenstemming vrij aan de voorzitter en alle partijen. In overeenstemming kan om arbitrage worden verzocht. Ik ben ervan overtuigd dat, wanneer het wetsvoorstel is aangenomen, de algemene maatregel van bestuur en de nadere regelgeving met zeer grote interesse zullen worden gevolgd door deze Kamer. Ik wil het concept nu niet helemaal voorlezen. In grote lijnen zit daar evenwel de bepaling in onder welke situatie om arbitrage kan worden verzocht. Er staat ook in dat door alle partijen advies kan worden gevraagd.

Wij zijn dus op weg naar een CAO, al is deze nog niet helemaal in overeenstemming met hetgeen wij in de Nederlandse samenleving een normale CAO vinden. Ik kijk hierbij in het bijzonder naar de heer Van der Meulen. Die CAO wordt echter wel erkend. Wij hebben ook goed overleg met de vakbonden over vragen zoals: welke nadere onderwerpen, die thans nog in de wet geregeld worden, zouden wellicht beter in normale onderhandelingen tussen werkgevers

en werknemers kunnen worden geregeld. Daarbij heb ook ik wel eens de neiging om mij af te vragen of het dan wel veilig genoeg is voor de te beschermen doelgroep werknemers. Waarschijnlijk is dat echter koudwatervrees, want waarom zou die door een departement beter kunnen worden bewaakt, dan door de werknemers en hun vertegenwoordigers zelf?

Over de opmerkingen over draaiboeken en harde acties het volgende. Ik ben wel eens jaloers op andere werkgevers. Voor de positie van de werknemers in de WSW zou het namelijk helemaal niet zo gek zijn als zij zo nu en dan actie zouden voeren. Maar daar mag ik natuurlijk niet toe oproepen. De vraag is echter wel of wij verder aan moeten sluiten bij de ontwikkeling van de overheid en het voornemen om te komen tot een protocol. Ik moet zeggen dat uit dit wetsvoorstel en de nadere toelichting erop, al duidelijk is dat wij geen echte vrees hebben voor een aantal praktische problemen die zich voordoen als wij willen komen tot een werkelijke overdracht van bevoegdheden, ook op het terrein van de arbeidsvoorwaarden. Dat moet echter nog wel nader worden uitgewerkt. Ik wees al op 1994. Het kan zijn dat de minister van Binnenlandse Zaken en de ambtenarenbonden eerder tot een "normaal" overleg komen over de arbeidsvoorwaarden. Ik wijs erop dat wij op één terrein met de WSW duidelijk vooroplopen, want de WSW-werknemers vallen onder de normale werknemersverzekeringen. Maar dat terzijde.

Verder kijken wij in de sociale werkvoorziening niet, laat staan uitsluitend, naar de ontwikkeling in de ambtenarensector. Het bedrijfsleven — de meeste sociale werkvoorzieningen betreffen het bedrijfsleven en niet de ambtenarensector — is wat dat betreft voor de parallelle ontwikkeling minstens zo interessant. De heer Pit heeft echter wel gelijk als hij zegt: u sluit toch voor de loonruimte, die u als werkgever aanhoudt, aan bij de G en G-sector. Dat doen wij nu inderdaad nog. Ik meen dat er een bepaalde ruimte moet worden geregeld. Op dit moment richt ik mij op de G en G-sector. Ik meen ook dat de normale constructie van de loonruimte in een bepaalde bedrijfstak gelijk is aan de arbeidsproductiviteitsstijging, de prijsstijging en het incidenteel. Die constructie is voor de WSW moeilijk te

volgen. Vandaar dat wij ons — zolang de G en G-sector door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bepaalde ruimte krijgt toegewezen — aan die ruimte houden. Dat geeft in ieder geval voor de werkgevers enige duidelijkheid wanneer zij de draaiboeken kunnen verwachten. Wij zijn dus op dit terrein ook op weg naar een volwaardige rechtspositie voor werknemers in een volwaardige bedrijfstak. In 1994 moet het doel zijn bereikt. Dit is een eerste stap. Het is een stap die leidt in de goede richting. Het strijdmiddel van de vakbeweging kan dan ook echt worden gehanteerd.

Hoe zit het met het financieel verdelingsmodel sociale werkvoorziening? In eerste opzet heet het een meer objectief verdelingsmodel. Wij zijn op dit moment bezig met het vaststellen van dat model. De schappen weten dus ook over welke ruimte ze kunnen beschikken. Een aantal schappen heeft zich, al of niet terecht, met problemen of problemen die zij in de toekomst voorzien, bij het ministerie gemeld. Ik heb de indruk dat de sociale werkvoorzieningen waar de heer Pit op wees, hun budgettaire problemen met name gezien vanuit een deel van hun totale schap. Wij kijken namelijk niet per sociale werkvoorziening hoe de financiële situatie is, maar wij kijken naar de totale bestuurlijke eenheid. Daarbij is ons wel gebleken dat er in sommige bestuurlijke eenheden segmenten voorkomen — ik wijs op sociale werkvoorzieningsschappen die met name werken voor blinden — waarvan men veronderstelt dat daar een grote extra last aan vast zit. Dan nog is het zo dat het totale schap moet worden bekeken. Naar aanleiding van een van de plaatsen in het Brabantse, beginnend met een b, is bijvoorbeeld overleg geweest. Dat probleem is volgens ons naar bevrediging opgelost. Aangezien de heer Pit niet meldde welke hij bedoelde, zal ik ze niet allemaal opnoemen.

Aan het vaststellen van een financieringsmodel waarbij wij niet mogen uitgaan van een grote stijging van het totale budget, zitten zeker haken en ogen. Wij hebben geconstateerd dat twee criteria van belang zijn bij een verschil in budgettoekenning. Het ene is of er sprake is van veel mensen met een verstandelijke dan wel lichamelijke handicap. Dit maakt verschil in de productie en ook

in het effect. Het andere criterium is de leeftijd. Ook de mate van samenstelling van de wachtlijst zal in de toekomst betrokken worden bij het financieringsmodel. Op dit moment gebeurt dit nog slechts voor tien procent, omdat wij nog niet hebben vastgesteld of de wachtlijsten inderdaad reëel zijn. Wij houden dus rekening met een aantal factoren om, grofweg gezegd, dezelfde hoeveelheid geld, een bedrag van ruim 3 mld., te kunnen blijven verdelen. Hierbij is er een bepaalde bescherming per schap, opdat het bedrag nooit meer kan stijgen of dalen dan een bepaalde grens.

Wij hebben zelf de indruk uit de gesprekken met de schappen dat, met de mogelijkheden die wij thans hebben, de problemen die in de praktijk zijn aangemeld, naar bevrediging zijn opgelost. Natuurlijk houden wij de vinger aan de pols. Het is niet de bedoeling om de werkgelegenheid in deze sector voor mensen met een handicap kleiner te maken. Wij willen deze juist bevorderen, zodat meer mensen met een lichamelijke of geestelijke handicap die voor hun werk op de WSW zijn aangewezen, in staat zijn om door eigen kracht hun arbeidsinkomen te verdienen. Dit is een zeer goede zaak.

Wat het op afstand besturen betreft, ben ik het volstrekt met de heer Pit eens dat er nog een heleboel gedaan moet worden. Als ik de heer Pit was, zou ik er nooit gerust op zijn dat alles vanzelf wel goed zal komen, omdat een staatssecretaris zich ervoor inspanst. Dit lijkt mij een foute manier van politiek met elkaar omgaan.

Daarom ben ik des te meer verheugd dat hij mij bij de volgende stappen sterkte toewenst. Ik vertrouw er volstrekt op dat ik vanuit beide Kamers der Staten-Generaal op dit punt kritisch en met enthousiasme gevolgd zal worden. Want, zoals mij duidelijk is gebleken, gaat de WSW ons allen zeer ter harte.



De heer **Van der Meulen** (CDA): Voorzitter! Ik zal het heel kort houden. Ik dank de staatssecretaris voor haar antwoorden.

Ik kom nog even terug op de opmerking van de staatssecretaris: ga er maar vanuit dat het een soort groeimodel is. De term "na overleg" die zij zojuist gebruikt heeft, durf ik natuurlijk niet in mijn mond te

nemen. Het moet gaan "in overleg". Maar wat is nu het verschil tussen de minister van Binnenlandse Zaken die "in overleg" arbeidsvoorwaarden mag wijzigen en de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid die dat nu nog niet wil? Misschien heeft dit te maken met de vraag wie de werkgever is.

In de memorie van antwoord staat dat de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid optreedt als werkgeverspartij. Hij is het dus blijkbaar niet. Maar wie is dan wel de werkgever en aan wie moet die werkgever verantwoording afleggen voor het beleid dat ergens gevoerd wordt? Ik begrijp dat het allemaal "gewrongen" in elkaar zit bij de WSW. Ik moet er echter van uitgaan dat de minister de werkgever is. Dan klopt het exact met wat in de Wet op de collectieve arbeidsovereenkomst staat.

Ik heb ook in de krant gelezen — maar daar moet je altijd erg voorzichtig mee zijn — dat de minister van Binnenlandse Zaken een voorstel gedaan heeft om het gehele overheidspersoneel in acht sectoren te knippen. Er zouden dan acht CAO's komen. In dat kader zou ik graag willen dat de staatssecretaris heel serieus nagaat of een collectieve arbeidsovereenkomst op korte termijn — uiteraard indien er overeenstemming is — formeel als zodanig kan worden aangemerkt.

□

De heer **Pit** (PvdA): Ook ik dank de staatssecretaris voor de beantwoording, voorzitter. Zij kan ervan overtuigd zijn, dat mijn fractie haar ondanks al haar inspanningen zeer kritisch zal volgen.

Ik begrijp dat het gecompliceerd is om vast te stellen wie de werkgever is. Zijn dat, om maar onderaan te beginnen, de schappen die door gemeenten worden gevormd, zijn dat de gemeenten die het bestuur van die schappen vormen of is dat de minister van Sociale Zaken die voor een belangrijk deel in de financiering voorziet? Ik denk dat de toestand over vier jaar niet anders zal zijn dan op dit moment. En dus zijn de partijen die in het geding zijn bekend en dus zullen er op een gegeven moment knopen doorgehakt moeten worden. Natuurlijk raakt dat de zelfstandigheid van de schappen. Natuurlijk raakt dat de beslissingsbevoegdheid van de gemeenten en

daarmee van de VNG en natuurlijk raakt het ook de bevoegdheden van de centrale overheid. Maar wachten tot 1994 zal mijns inziens geen oplossing betekenen voor het beantwoorden van de vraag wie uiteindelijk als werkgeverspartij zal optreden. Zonder dat ik er ook een model voor wil aandragen, wil ik toch wel het volgende zeggen. Als het ernst is met het verzelfstandigen met inachtneming van de doelstellingen die de centrale werkvoorzieningen hebben, komt een schap als werkgeverspartij redelijk dicht bij de basis en de regering niet. Waarom moet er zo lang worden gewacht? Ik denk dat wachten geen betekenis heeft, tenzij er massage nodig is.

Wat de budgetfinanciering betreft, heb ik begrepen dat er in Vught overeenstemming is voor één jaar op grond van artikel 40 of 41 van de Tijdelijke voorzieningen. Dat is geen structurele oplossing. Het wordt moeilijker om een meerjarenbeleid te ontwikkelen. Naar mijn gevoel kan hier geen oplossing worden gevonden binnen de regionale bestuurlijke eenheden. Omdat het nadrukkelijk gaat om voorzieningen die een landelijke functie vervullen en dus niet binnen één regio te omvatten zijn, moet er mijns inziens een structurele oplossing worden gevonden voor Vught, Sonneheerd in Ermelo en Ons Dorp zodat daar, weliswaar binnen de beperkte mogelijkheden, een meerjarenbeleid kan worden uitgezet.

□

Staatssecretaris **Ter Veld**: Voorzitter! Heel concreet kan ik de heer Van der Meulen zeggen, dat zolang de WSW niet valt onder de Wet op de collectieve arbeidsovereenkomst wij het resultaat van het overleg nooit CAO kunnen noemen. Het is mogelijk het wel onder de Wet op de CAO te laten vallen, wanneer er een ander overleg gekomen is.

Is er een verschil tussen de minister van Binnenlandse Zaken en de staatssecretaris van Sociale Zaken, zo is gevraagd. Op veel punten vast wel en op een aantal punten absoluut niet. Zeker is dat wij willen komen tot een decentralisatie van arbeidsvoorwaarden. Maar, zoals de heer Pit zo duidelijk opmerkte, het dossier van de sociale werkvoorziening is gecompliceerd. Wij zijn bezig met een ander financieringsmodel.

Wij zijn bezig met overdracht van bevoegdheden op een aantal terreinen.

Wat wij absoluut niet willen, is om in zo'n proces van budgettering, deregulering en decentralisatie zoveel overhoop te halen dat het niet meer werkbaar wordt. Wie mij kent, weet dat ik eigenlijk nooit zo lang kan wachten. Toch wachten wij tot 1994 om niet alles tegelijk te doen en in goed overleg een goed proces tot stand te brengen. Eerst moet een aantal stappen worden gedaan inzake het financieringsmodel. Onze toetsstenen voor een doeltreffend en rechtmatig beleid moeten worden ontwikkeld. Ik wil iedere keer "doelmatig" roepen, maar daar ga ik niet meer over. Dat is gedecentraliseerd. Ik ga wel over de wijze waarop wij verantwoording moeten afleggen over een aanzienlijk bedrag op de rijksbegroting, dus over het rechtmatig en het doeltreffend uitgeven van geld. Als die processen zich verder ontwikkelen, komt er bij ons tijd en ruimte beschikbaar om te bekijken hoe wij verder zullen gaan met decentralisatie van arbeidsvoorwaarden.

Ik neem er kennis van dat naar de mening van de heer Pit de schappen de werkgevers zijn. Ik betwijfel dat. De gemeenten zijn er ook bij betrokken en financieel verantwoordelijk. In sommige gevallen zijn de schappen ondergebracht in aparte stichtingen. Wij moeten in de praktijk bekijken hoe het gaat. Er is dus geen sprake van onwil. Op sommige terreinen loop ik voor op de gelijkstelling aan werknemers. Op dit terrein moet dat nog geregeld worden. De minister van Binnenlandse Zaken zal met haar protocol nog vele zaken moeten regelen, omdat ambtenaren anders worden behandeld dan gewone werknemers. Ik verwees al ondeugend naar het feit dat ambtenaren nog steeds niet onder de werknemersverzekeringen vallen. Wij nemen dus geen afwachtende houding aan. Wij willen de zaken evenmin overhaasten. In deze sector werken 80.000 mensen. Er zijn vele schapbesturen bij betrokken en zo'n 700 gemeenten. Daarom kunnen wij niet alles tegelijk op zijn kop zetten.

Ik wil nog iets zeggen over de financiën. In het financieringsmodel voor de sociale werkvoorziening moeten wij er inderdaad van blijven uitgaan dat de sociale werkvoorziening niet evenwichtig over het land



verspreid behoeft te zijn. Als de wachtlijsten zijn opgeschoond zal dat nog duidelijker te zien zijn. Gelukkig zijn de mensen die een beroep moeten doen op de sociale werkvoorziening ook niet gelijkmatig over het land verspreid. Er zal dus altijd sprake zijn van enige herverdeling tussen de schappen.

Wat hebben wij gedaan aan een eerlijke herverdeling tussen de schappen? Er zijn verschillende componenten zoals de wachtlijst, het aantal plaatsen, de handicap van betrokkene. Dit laatste kan van belang zijn voor de mate waarin iemand een bijdrage kan leveren aan een rendabele produktie. Daarbij zijn alle variabelen onderzocht. De enige variabelen die verschil uitmaken zijn de verstandelijke dan wel lichamelijke handicap en de leeftijd. Hoezeer ik ook begrip heb voor de stelling van Sonneheerdt in Ermelo, omdat daar gewerkt wordt met een specifieke doelgroep, is er geen reden om aan te nemen dat deze specifieke doelgroep tot extra lasten leidt. Wij kijken niet naar een onderdeel van een schap. Wij bekijken de totale bestuurlijke situatie. Wanneer bijvoorbeeld een werkvoorzieningschap een zeer goed draaiende hout- en metaalsector heeft en een slecht draaiende administratieve sector, dan nog zijn wij van mening dat er geen extra geld moet komen voor de administratieve sector. Wij constateren dat de totale werkeenheid goed functioneert. Wij bekijken de wachtlijst en de aanwezigheid van mensen in de totale bestuurlijke eenheid. Ik vind de klachten dan ook niet helemaal terecht. Ik meen dat artikel 41, 2a de mogelijkheid biedt een en ander recht te zetten. Tegen de VNG wil ik zeggen dat erop gelet moet worden dat hetgeen je rechtzet bij de één, je weghaalt bij de anderen. Het totale bedrag op de rijksbegroting wordt weliswaar niet kleiner, maar ik heb de zekerheid dat het ook niet groter zal worden. Ik zit vast aan een bedrag van zo'n 3 mld. Er volgt nog een loon- en prijsbijstelling, maar ik kan niet zeggen dat er veel meer beschikbaar komt, zodat alle vereveningsproblemen worden opgelost. Die ruimte is er niet.

Er is gevraagd of dit problemen veroorzaakt voor de planning op langere termijn. Dit lijkt het geval te zijn. Een schap loopt de kans per jaar een iets ander bedrag te ontvangen. Zelf ben ik ervan overtuigd, ook computermodellen wijzen erop, dat

de prijs sterk zal stabiliseren als de wachtlijsten de juiste wachtlijsten zullen blijken te zijn. Er moeten geen mensen op de wachtlijst geplaatst worden die zichzelf melden en die pas getoetst worden als er een plaats vrijkomt. Evenmin moeten mensen niet op de wachtlijst geplaatst worden omdat er toch geen plaats is. Er moeten goede wachtlijsten komen. Wij hebben de indruk dat de schommelingen in het budget op papier heel groot kunnen lijken, maar in werkelijkheid zeer gering zullen blijken te zijn. Daarom moeten de ontwikkelingen goed gevolgd worden. Op dit moment groeit de werkvoorziening als kool en ik hoop dat dat zo zal blijven.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het wetsvoorstel wordt zonder stemming aangenomen.

---

Aan de orde is de behandeling van:  
**- het wetsvoorstel Regeling van de Adviesraad voor het wetenschaps- en technologiebeleid en opheffing van de Raad van advies voor het wetenschapsbeleid (Wet Adviesraad voor het wetenschaps- en technologiebeleid) (21096).**

De beraadslaging wordt geopend.



De heer **Hendriks** (CDA): Mijnheer de voorzitter! Mijn fractie heeft, evenals de CDA-fractie in de Tweede Kamer, duidelijk laten blijken dat zij het van groot belang acht dat de AWT, de geïntegreerde Adviesraad voor wetenschap en technologie, tot stand komt. Wij weten ook dat integratie niet eenvoudig door te voeren is, zeker niet in het aandachtsveld wetenschap en technologie. Immers, op 1 januari 1990 is na jarenlang moeizaam overleg NWO gevormd uit ZWO en STW. Nu weet ik wel dat er tussen de AWT en NWO verschillen bestaan in taak en traject, maar beide instellingen moeten zich toch waar maken in hetzelfde werkveld, dat soms een cactusveld lijkt. Daarom verwondert het ons dat de zo recent opgedane ervaringen met NWO noch in de memorie van toelichting, noch bij de behandeling van dit wetsvoorstel in de Tweede Kamer aan de orde zijn gekomen.

In het verslag van deze Kamer van

4 september vroegen wij derhalve, welke lering er is getrokken uit het verloop van de integratie bij NWO. De nota naar aanleiding van het verslag verscheen op 25 september, niet vroeg genoeg om de openbare beraadslaging op 2 oktober te kunnen laten plaatsvinden, zoals beoogd was. Het antwoord zelf leek wel het resultaat van enig knip- en plakwerk, maar zo slordig dat vanaf de derde regel van de derde alinea het tegenovergestelde stond van wat er in verband met ZWO en STW bedoeld was. Deze misser werd net voor het weekend door middel van een herdruk hersteld.

Een nog redelijk positieve kenschets van de overige tekst van de derde alinea zou kunnen zijn dat die op een cryptogram lijkt. Als men de tekst ontdoet van flarden antwoord op niet gestelde vragen en daarna tussen de verhullende regels door leest, komt de oplossing wel te voorschijn. Het blijkt dat voor de AWT in versterkte mate geldt dat er terdege rekening moet worden gehouden met eigen "culturen", zoals bij de wordingsgeschiedenis van NWO. Nu ben ik persoonlijk verzet op cryptogrammen, maar dat is toch niet de vorm waarin kamerstukken dienen te worden gegoten. *Aquila non captat muscas*. Evenals de adelaar maak ik geen jacht op vliegen, maar hinderlijk gezoem lokt nu eenmaal het gebruik van een vliegenmepper uit.

Verder zal ik niet kribbig doen, voorzitter. Ik doe een beroep op de minister, die nog zeer recent verklaarde dat hij evenals de CDA-fractie in de Tweede Kamer van mening is "dat ook een relatief eenvoudig wetsvoorstel een zorgvuldige behandeling vergt" en die in een andere positie een van de degenen was die het voorstel hebben gedaan om de onderhavige adviesraad tot stand te brengen. Graag ziet mijn fractie in de Handelingen van deze Kamer een duidelijk en bondig antwoord op onze eenvoudige vraag.

Op onze tweede vraag, over de plaatsbepaling van NWO, vernemen wij dat de relatie tussen de AWT en NWO analoog zal zijn aan die tussen de AWT en bijvoorbeeld de Koninklijke Nederlandse academie voor wetenschappen. Omtrent deze relatie is in de Tweede Kamer voor ons voldoende helderheid verschaft, wij achten het antwoord bevredigend.

Ten slotte nog een los draadje. Aan het eind van de behandeling in de

Tweede Kamer, op 22 mei, bleven twee vragen — van de heer Tommel — onbeantwoord; althans, er werd er één voorlopig beantwoord.

Op de vraag naar de vestigingsplaats van de AWT en naar de opvatting van de coördinerend minister voor het spreidingsbeleid van de rijksdiensten, werd een schriftelijk antwoord aangeboden. Deze brief heb ik nog niet bij de kamerstukken aangetroffen. Ook in dit huis zijn wij er nieuwsgierig naar.

Op de vraag betreffende het landbouwkundig onderzoek in relatie tot de AWT stelde de minister dat er op dat moment geen aanwijzingen waren en dat het niet zijn opvatting over de AWT was dat de landbouw er volledig buiten geplaatst wordt. Zijn hierover inmiddels resultaten van een verificatie te melden?

Mijnheer de voorzitter! Ik wacht met belangstelling de beantwoording door de minister af.

□

**Minister Ritzen:** Mijnheer de voorzitter! Ik wil op geen enkele wijze afwijken van datgene wat ik elders heb gezegd, namelijk dat het ook bij kleinere wetsontwerpen van groot belang is om ze zorgvuldig voor te bereiden. Het is van belang dat Eerste en Tweede Kamer op die manier de gelegenheid krijgen, op alle fronten zorgvuldig te kunnen toetsen. In dit opzicht spijt het mij bijzonder dat zich bij dit wetsontwerp enkele problemen hebben voorgedaan, vooral waar het de behandeling in de Eerste Kamer betreft. Als ik zeg dat het geen schoonheidsprijs verdient, dan is dat een understatement.

In mijn ogen is het sturen van cryptogrammen ook niet aan de orde. Het oplossen van cryptogrammen moet een vrije keuze blijven. Liberalisme noch socialisme of christendemocratie geeft er enige aanleiding toe om cryptogrammen verplicht te stellen voor kamerleden, of het nu om de Eerste of de Tweede Kamer gaat.

Ik hecht er bijzonder aan, nu eens wat uitvoeriger te kunnen ingaan op de gestelde vragen. De eerste vraag die door de heer Hendriks werd gesteld, is naar mijn mening een bijzonder indringende vraag. Het is bekend dat, als je spreekt over wetenschap en technologie, het gaat om onderwerpen die zich in een spanningsveld bevinden. Er zijn

duidelijke onderlinge verbindingen, maar er zijn tegelijkertijd duidelijke onderlinge verschillen, in het bijzonder betreffende de mate waarin wetenschap dan wel technologie bruikbaar is en een utiliteitswaarde heeft. Dit onderwerp is ook uitvoerig aan de orde geweest binnen de commissie-Dekker. Ik kan daar met enige persoonlijke ervaring uit spreken. Het onderwerp is vervolgens ook uitvoerig aan de orde geweest bij de beraadslaging van de regering over het vorm geven aan de adviesstructuur op het terrein van wetenschap en technologie. Het heeft er uiteindelijk toe geleid dat is gekozen voor de structuur die nu voorligt.

De volgende vraag is natuurlijk: als je zo'n keuze maakt, in hoeverre kun je dan bij de vormgeving leren van opgedane ervaringen? In die zin is de vraag buitengewoon to the point. Ik zal wat uitvoeriger ingaan op deze vraag. Bij het uiteindelijk samengaan van ZWO en STW is het als een probleem gezien om deze twee verschillende functionerende organisaties geleidelijk aan tot één organisatie samen te smeden. Overigens, dat smeden tot één organisatie is met nadrukkelijke kennisgeving van de verschillen gebeurd, zodat in de huidige NWO de STW nog steeds een eigen plaats heeft. Er is sprake van een goede afstemming tussen NWO en STW, maar STW is als zodanig nog steeds herkenbaar. Dat is geregeld in een convenant van augustus 1989. Vervolgens is per 1 januari 1990 de integratie tot stand gebracht. In het convenant zijn verschillende punten opgenomen. Een belangrijk punt is dat de werkwijze van STW een eigen werkwijze blijft, die in twee opzichten afwijkt van de werkwijze van de rest van NWO. Ten eerste vindt er bij STW een utiliteitstoets plaats, naast de wetenschappelijke beoordeling. Hieruit spreekt het specifieke element van technologie, dat zich meer afspeelt in het strategische onderdeel van het onderzoekstraject, als wij onderscheid maken tussen fundamenteel onderzoek, strategisch onderzoek en toegepast onderzoek. Het spreekt echter nog nadrukkelijker uit een tweede element dat in het convenant is opgenomen, te weten dat STW-projecten ook worden beoordeeld door een commissie uit de kring van relevante industrieën. Daar doet zich nog eens dat element

voor, waarin technologie zich zou kunnen onderscheiden van wetenschap.

Er is wel gezorgd voor een nadrukkelijke koppeling tussen STW en NWO en dat is onder andere gebeurd door een personele unie tot stand te brengen tussen het algemeen bestuur van STW en het gebiedsbestuur voor de technische wetenschappen van NWO. Daarnaast zijn er in het convenant natuurlijk ook afspraken gemaakt over geldstromen, maar die zijn in dit opzicht niet zo relevant.

De vraag is vervolgens wat men hiervan kan leren voor de AWT. Inderdaad, de conclusie moet hierbij zijn dat het vormen van een adviesraad voor zowel wetenschap als technologie niet zonder problemen zal gaan. Waarom dan toch die keuze? Er is duidelijk een afweging gemaakt tussen voors en tegens. Als argument voor kan nadrukkelijk herkend worden dat, wanneer men twee verschillende adviesraden zou hebben, zoals ook wel eens aan de orde is geweest, men ongetwijfeld terechtkomt in een situatie waarin er de nodige overlap zal plaatsvinden, een overlap met vooral het meer strategische stuk van het technologiebeleid en het strategische stuk van het wetenschapsbeleid. Dit betreft duidelijk de argumentatie voor. Maar daarnaast zijn er natuurlijk ook argumenten tegen aan te voeren, in de zin van de breedte die ontstaat. Daarbij zal ook deze adviesraad zich moeten beperken, in die zin dat waar het gaat over operationele toepassingen van technologisch onderzoek, daarop minder de nadruk zal vallen.

Natuurlijk is ook een gevaar van de breedte de heterogeniteit en de problemen die zich vandaaruit zouden kunnen gaan voordoen in het tot stand brengen van een adviesring. Hoe is dit opgelost? Dit is in de eerste plaats opgelost door vanuit die breedte de raad te vergroten, door een vrij groot aantal plaatsen in de raad te creëren. De gedachte was oorspronkelijk een uitbreiding tot negen personen; uiteindelijk is het uitgebreid tot de twaalf personen. Maar in de tweede plaats — dat is in feite veel meer in de operationele sfeer — zal het een zaak moeten zijn van het in de personele samenstelling van de AWT voortdurend zoeken naar mensen die noch extreem in de ene wereld, noch extreem in de andere wereld wortelen. Wij hopen dat deze samenstelling per 1 januari



gerealiseerd kan zijn, als het wetsvoorstel hier wordt aanvaard. Bij die samenstelling zullen wij voortdurend zoeken naar personen die, wanneer zij uit de wetenschappelijke wereld komen, toch enige affiniteit hebben met de technologie en die, wanneer zij uit de technologische wereld komen, enige affiniteit hebben met de wetenschap. Het betreft dus het voortdurend zoeken naar personen die qua belangstelling en achtergrond ook passen bij het geïntegreerd zijn van wetenschap en technologie in deze adviesraad. Dit betreft mijn antwoord op de eerste vraag van de heer Hendriks.

Bij de tweede vraag van de heer Hendriks voel ik mij ook zeer ongemakkelijk. Inderdaad is de vraag die schriftelijk beantwoord zou worden, nog niet schriftelijk beantwoord. Dit zal alsnog gebeuren. Het schriftelijke antwoord zal luiden — het is misschien een unicum om op deze wijze een brief te sturen, maar het is ook niet de bedoeling om het daartoe te beperken; er zal ook nog een nader document over verschijnen — dat het project spreiding van de rijksdienst reeds door het vorige kabinet is afgerond, zodat overleg met de betrokken bewindspersoon niet meer relevant is. Er is geen betrokken bewindspersoon meer voor de spreiding van de rijksdienst.

Een derde aspect betreft de betrokkenheid van het departement van LNV. Ik kan nu inderdaad wat meer mededelen over de procedurele en institutionele verankering dan ik dit in de Tweede Kamer kon doen. De positie van adviesraden krijgt institutioneel vorm in ons bestel via een coördinerend bewindspersoon of een aantal coördinerende bewindspersonen. Maar dat betekent niet dat daarmee het terrein waar de advisering zich over uitstrekt, beperkt is. Ik noem als voorbeeld de WRR, waarvoor de minister van Algemene Zaken coördinerend bewindspersoon is, maar waarvan het adviesterrein zich breed over de verschillende aspecten van de samenleving uitstrekt. Ik denk nu aan de betrokkenheid van Landbouw, van eventueel de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, maar ook aan die van andere ministers, bij de AWT. De betrokken minister kan via de coördinerende bewindspersoon om advies vragen over zaken die zich bevinden op de terreinen waarop die coördinerende bewindspersoon verantwoordelijkheid draagt. Ook het

omgekeerde is mogelijk. De AWT kan advies geven over alle zaken die zich op het brede terrein van wetenschap en technologie bevinden. Er is dan geen beperking tot wetenschap en technologie voor zover bevorderd door en vallende onder de verantwoordelijkheid van de ministers van Economische Zaken en Onderwijs en Wetenschappen.



De heer **Hendriks** (CDA): Voorzitter! Ik dank de minister voor het feit dat hij niet alleen een duidelijk en uitvoerig antwoord op mijn opmerkingen over NWO heeft geven — ik had om een bondig antwoord gevraagd — maar dat hij ook mededelingen heeft gedaan ten aanzien van de vestiging van de AWT en de problematiek van het landbouwkundig onderzoek. De minister liep met zijn opmerkingen vooruit op de schriftelijke beantwoording. Hiermee is onzes inziens het wetsontwerp zorgvuldig behandeld. Wij juichen het toe dat de Adviesraad voor het wetenschaps- en technologiebeleid tot stand kan komen.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het wetsvoorstel wordt zonder stemming aangenomen.

---

Aan de orde is de behandeling van:  
- **het wetsvoorstel Wijziging van de Gemeentewet in verband met de overdracht van taken van de rijksbelastingdienst betreffende de heffing en de invordering van de onroerend-goedbelastingen aan de gemeenten (Wet overdracht taken OGB) (21356).**

Het wetsvoorstel wordt zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

Sluiting 14.35 uur.



## Besluiten en ingekomen stukken

### Lijst van besluiten:

De voorzitter heeft na overleg met het College van senioren besloten om:

a. de openbare behandeling van de

volgende wetsvoorstellen te doen plaatsvinden op 30 oktober 1990:

Regeling provincie- en gemeentegrenzen langs de Noordzeekust van de gemeente Den Helder tot en met de gemeente Sluis en wijziging van de Financiële-verhoudingswet 1984 (21019);

Wijziging van de begroting van de uitgaven van hoofdstuk II (Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin) voor het jaar 1989 (wijziging naar aanleiding van de Voorjaarsnota; eerste wijziging) (21299-31);

Wijziging van de begroting van de lasten en de baten van het Algemeen burgerlijk pensioenfonds voor het jaar 1987 (slotwet; eerste wijziging) (21020);

Wijziging van de Distributiewet 1939 (21370);

Wijziging van de Wet uitvoering internationaal energieprogramma (21540);

Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van hoofdstuk XI (Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer) voor het jaar 1990 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota; eerste wijziging) (21575);

Regeling van de Adviesraad voor het wetenschaps- en technologiebeleid en opheffing van de Raad van advies voor het wetenschapsbeleid (Wet Adviesraad voor het wetenschaps- en technologiebeleid) (21096);

Wijziging van de Gemeentewet in verband met de overdracht van taken van de rijksbelastingdienst betreffende de heffing en de invordering van de onroerend-goedbelastingen aan de gemeenten (Wet overdracht taken OGB) (21356);

b. het voorbereidend onderzoek door de vaste Commissie voor buitenlandse zaken van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 30 oktober 1990:

Verlenging van de werkingsduur van het Sanctiebesluit wapenvervoer Zuid-Afrika en het Sanctiebesluit licenties Zuid-Afrika (21605);

c. het voorbereidend onderzoek door de vaste Commissie voor verkeer en waterstaat van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 30 oktober 1990:

Overbrenging in beheer en onderhoud bij de gemeente Kortgene van de in die gemeente gelegen

## Besluiten en ingekomen stukken

voormalige Vissershaven te Colijnsplaat met bijbehorende werken (19252);

d. het voorbereidend onderzoek door de vaste Commissie voor financiën van de volgende wetsvoorstellen te doen plaatsvinden op 30 oktober 1990:

Regelen inzake het toezicht op het effectenverkeer (Wet toezicht effectenverkeer) (21038);

Voorstel van wet van het lid Schartman tot wijziging van de Wet op de motorrijtuigenbelasting 1966 met als doel de afschaffing van de vermeerdering van de brandstoftoeslag op, en de invoering van een vrijstellingsgrens voor, het motorvoertuig dat verbonden is met een rij- of voertuig niet zijnde een motorvoertuig (afschaffing brandstoftoeslag caravans en vrijstelling van motorrijtuigenbelasting voor vouwwagens) (21230);

e. het voorbereidend onderzoek door de vaste Commissie voor sociale zaken en werkgelegenheid van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 30 oktober 1990:

Opheffing van het Visserij-schap en het Bedrijfschap voor de groothandel in vis en aanverwante bedrijven, tevens strekkende tot wijziging van de Instellingswet Productschap voor vis en visproducten (21469);

f. het voorbereidend onderzoek door de vaste Commissie voor binnenlandse zaken en de Hoge Colleges van Staat van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 6 november 1990:

Wijziging van enkele wetten betreffende het doen vervallen van de eis van Nederlanderschap voor bepaalde functies (21215);

g. het voorbereidend onderzoek door de vaste Commissie voor wetenschapsbeleid en hoger onderwijs van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 13 november 1990:

Aanpassing van de Wet op het wetenschappelijk onderwijs in verband met de aanwijzing op grond van artikel 218 van de Universiteit voor humanistiek te Utrecht (21414);

h. de openbare behandeling van de volgende wetsvoorstellen te doen plaatsvinden op 13 november 1990:

Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van

hoofdstuk XVI (Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur) voor het jaar 1990 (wijziging naar aanleiding van de Voorjaarsnota; eerste wijziging) (21580);

Verlenging van de Machtigingswet inschrijving studenten en de Machtigingswet beperking inschrijving h.b.o. (21600);

Wijziging van de begroting van de uitgaven van hoofdstuk I (Huis der Koningin) voor het jaar 1989 (slotwet; eerste wijziging) (21695);

i. de openbare behandeling van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 20 november 1990:

Regelen betreffende de aanspraak op ouderschapsverlof (Wet op het ouderschapsverlof) (20528).

### Lijst van ingekomen stukken, met de door de voorzitter ter zake gedane voorstellen:

1. de volgende door de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangenomen wetsvoorstellen:

Wijziging van de Wet buitengewoon pensioen 1940-1945, de Wet buitengewoon pensioen zeelieden-oorlogsslachtoffers, de Wet buitengewoon pensioen Indisch verzet, de Wet uitkeringen vervolgingsslachtoffers 1940-1945 en de Wet uitkeringen burgeroorlogsslachtoffers 1940-1945 (wijziging indexeringsregelen wetten voor oorlogsgetroffenen) (21212);

Intrekking van de Volkstellingenwet (21380);

Verlenging van de in de Algemene wet inzake rijksbelastingen vervatte termijn van navordering voor vermogens- en inkomensbestanddelen in het buitenland (21423);

Verlenging van de Machtigingswet inschrijving studenten en de Machtigingswet beperking inschrijving h.b.o. (21600);

Verlenging van de werking van krachtens de In- en uitvoerwet ten aanzien van de invoer en de uitvoer van goederen gestelde regels (21647);

Wijziging van de Wet op de geneesmiddelenvoorziening (21691);

Wijziging van de begroting van de uitgaven van hoofdstuk I (Huis der Koningin) voor het jaar 1989 (slotwet; eerste wijziging) (21695);

Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van hoofdstuk II (Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin) voor

het jaar 1989 (slotwet; derde wijziging) (21696);

Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van hoofdstuk III (Ministerie van Algemene Zaken) voor het jaar 1989 (slotwet; derde wijziging) (21697);

Vaststelling van de begroting van de uitgaven van hoofdstuk I (Huis der Koningin) voor het jaar 1991 (21800-I);

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van hoofdstuk III (Ministerie van Algemene Zaken) voor het jaar 1991 (21800-III).

Deze wetsvoorstellen zullen worden gesteld in handen van de desbetreffende commissies;

2. de volgende missives van de minister van Buitenlandse Zaken:

een, ter voldoening aan het ter zake bepaalde in de Grondwet en het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, en ten geleide van de op 29 mei 1990 te Parijs tot stand gekomen Overeenkomst tot oprichting van de Europese Bank voor wederopbouw en ontwikkeling, met bijlagen (Trb. 1990, 143), alsmede een toelichtende nota bij de Overeenkomst;

een, ter voldoening aan het ter zake bepaalde in de Grondwet en het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, en ten geleide van de op 19 juni 1990 te Moskou tot stand gekomen Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Unie van Socialistische Sovjet-Republieken inzake de voorkoming van incidenten op zee buiten de territoriale wateren, met bijlage (Trb. 1990, 129), alsmede een toelichtende nota bij de Overeenkomst;

een, ter voldoening aan het ter zake bepaalde in de Grondwet, en ten geleide van de op 1 mei 1990 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de International Organisation for Migration (IOM) te Genève, betreffende de uitvoerende werkzaamheden van IOM in Nederland (Trb. 1990, 80), alsmede een toelichtende nota bij de Overeenkomst.

Deze missives zijn inmiddels gedrukt en aan de leden toegezonden. De tractatenbladen zijn nedergelegd ter bibliotheek ter inzage voor de leden;

3. de volgende regeringsmissives:

## Besluiten en ingekomen stukken

een, van de minister van Buitenlandse Zaken, ten geleide van een overzicht van de samenstelling van de nieuwe Adviesraad vrede en veiligheid;

een, van alsvoren, ten geleide van de tekst van het slotcommuniqué van de CVSE-bijeenkomst van ministers van buitenlandse zaken gehouden te New York op 1 en 2 oktober 1990 alsmede de tekst van de verklaring omtrent de crisis in het Golfgebied die door de CVSE-ministers van buitenlandse zaken bij deze gelegenheid is vastgesteld;

een, van alsvoren, ten geleide van een notitie over de laatste ontwikkelingen in de Golfcrisis;

een, van de minister van Justitie, ten geleide van het rapport Ramingen boeten en transacties;

een, van de staatssecretaris van Justitie, houdende verzoek het wetsvoorstel 17897 Algemene regeling van beslag op loon, sociale uitkeringen en andere periodieke betalingen op korte termijn op de agenda te plaatsen voor de mondelinge behandeling;

een, van de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, ten geleide van het Overzicht specifieke uitkeringen 1991;

een, van alsvoren, ten geleide van de brief over de ledenconsultatie van de Vereniging van Nederlandse gemeenten met betrekking tot het concept-bestuursakkoord Rijk-VNG;

een, van alsvoren, ten geleide van het bestuursakkoord dat het Rijk en het Interprovinciale overleg (IPO) willen ondertekenen;

een, van de minister van Onderwijs en Wetenschappen, ten geleide van een aantal brieven inzake herstructurering theologisch wetenschappelijk onderwijs;

een, van alsvoren, ten geleide van de convenant ter verbetering van de positie van het onderwijs en het daarin werkzame onderwijspersoneel;

een, van de staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, inzake het beleid ten aanzien van het verschijnsel "ongewenste intimiteiten in het onderwijs";

een, van de minister van Financiën, ten geleide van de brief met bijlagen aan de voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal inzake toetreding van het Verenigd Koninkrijk tot het wisselkoersarrangement van het Europese monetair stelsel;

een, van alsvoren, ten geleide van een overzicht van de Nederlandse

betalingbalans in het tweede kwartaal van 1990, alsmede recente valutamarktontwikkelingen;

een, van de ministers van Financiën en voor Ontwikkelingssamenwerking, ten geleide van een verslag van de vergaderingen van de Groep van Tien, het Interim Committee en het Development Committee, die zijn gehouden op 23 en 24 september 1990 te Washington DC;

een, van de minister van Defensie, ten geleide van het advies van de Maatschappelijke raad voor de krijgsmacht, nr. 17, betreffende de Publieke presentatie van de krijgsmacht;

een, van de staatssecretaris van Defensie, ten geleide van de brief d.d. 16 oktober 1990 aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal inzake een lokaal luchtverdedigingssysteem tegen geleide wapens voor de Koninklijke marine;

een, van de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, inzake publikatie Besluit op de ruimtelijke ordening 1985;

een, van de staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, ten geleide van het jaarverslag 1988-1989 individuele huursubsidie;

een, van de minister van Verkeer en Waterstaat, ten geleide van de NS-reactie op Rolma-fabricage in Nederland;

een, van de staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, ten geleide van het eindrapport van de Commissie multifunctionaliteit landinrichting (CMLI) "Perspectieven voor Landinrichting";

een, van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ten geleide van het door de Dienst collectieve arbeidsvoorwaarden (DCA) vervaardigd rapport "Cao-afspraken 1989";

een, van alsvoren, ten geleide van het evaluatie-onderzoek "Vrouw en Werkwinkels";

een, van de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, houdende mededeling van de plaatsing in het Staatsblad van het Besluit rijks subsidiëring restauratie monumenten;

een, van de staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, ten geleide van het Jaarverslag Commissie sanering ziekenhuisvoorzieningen;

een, van alsvoren, ten geleide van

een afschrift van zijn brief d.d. 10 oktober 1990 aan de voorzitter van de Ziekenfondsraad inzake verstrekking van homeopathische en anthroposofische geneesmiddelen voor ziekenhuisrekening.

De voorzitter stelt voor, deze missives voor kennisgeving aan te nemen. De bijlagen zijn nedergelegd ter bibliotheek ter inzage voor de leden;

### 4. de volgende missives:

een, van de voorzitter van de Assemblée van de West-Europese Unie, ten geleide van de tekst van de twee aanbevelingen aangenomen door de presidentiële commissie op 20 september 1990;

een, van de directeur van het Kabinet der Koningin, houdende wijziging van de vervangingsregeling in geval van tijdelijke afwezigheid van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid;

een, van de Sociale verzekeringsraad, ten geleide van de volgende adviezen:

Ontwerp-verdrag sociale zekerheid Nederland-Australië;

Aanpassing inkomensbesluiten TW en AOW;

Wijziging Besluit inkomensgrens vervoersvoorzieningen buitenshuis/AAW;

een, van alsvoren, ten geleide van het advies "Gelegenheidsarbeid in de agrarische sector" dat de Raad op 16 augustus 1990 heeft vastgesteld;

een, van de secretaris-generaal van het Europees Parlement, ten geleide van een aantal resoluties, aangenomen tijdens de vergaderperiode van oktober 1990;

een, van de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, ten geleide van een afschrift van zijn brief aan de voorzitter van de Gemengde commissie van toezicht op de griffie interparlementaire betrekkingen inzake de taak van de griffie interparlementaire betrekkingen.

De voorzitter stelt voor, deze missives voor kennisgeving aan te nemen. De bijlagen zijn nedergelegd ter bibliotheek ter inzage voor de leden;

### 5. de volgende geschriften:

een, van ir. J.F. Jacobs van JBA-Databank te Enschede, met betrekking tot boek 2 BW artikel 391 inzake jaarverslaggeving.



## Besluiten en ingekomen stukken

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste Commissie voor justitie; een, van het Contact orgaan van de Vereniging van bedrijfspensioenfondsen, inzake het wetsvoorstel Heffing over vermogensoverschotten van pensioenfondsen (21197).

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste Commissie voor financiën;

een, van drs. A.G.W. Schapink van het Interprovinciaal overleg te Den Haag, inzake het wetsvoorstel Herziening van de Woningwet (20066).

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste Commissie voor volkshuisvesting;

een, van M. Swarup van de National Aryan League Nederland, inzake het verbeteren van het welzijn van dieren.

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste Commissie voor landbouw, natuurbeheer en visserij;

een, van burgemeester en wethouders van Spijkenisse, inzake het sluiten van huwelijken tussen personen van hetzelfde geslacht.

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste Commissie voor binnenlandse zaken en de Hoge Colleges van Staat;

een, met bijlage, van burgemeester en wethouders van Amsterdam, inzake het wetsvoorstel Herziening van de Woningwet (20066).

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste Commissie voor volkshuisvesting;

een, met bijlage, van mr. H.S. Prins te Krimpen a/d IJssel, inzake het wetsvoorstel Nieuwe regeling voor terugvordering en verhaal van kosten van bijstand (20598).

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste Commissie voor sociale zaken en werkgelegenheid;

een, met bijlage, van T. Falvey te San Francisco, inzake vrouwelijke besnijdenis in Afrika.

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste Commissie voor welzijn en volksgezondheid;

een, van het bestuur van de Koerdische federatie Nederland te Arnhem, ten geleide van een lijst van meisjes- en jongensnamen in de

koerdische taal met het verzoek deze als officieel te erkennen.

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste Commissies voor binnenlandse zaken en de Hoge Colleges van Staat en voor buitenlandse zaken;

een, van burgemeester en wethouders van Dongeradeel, ten geleide van een motie tegen drastische schaalvergroting van de voorzieningen voor basisonderwijs.

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste Commissie voor onderwijs;

een, van J. ten Berge te Poeldijk, inzake besteding van overheids gelden, met name op het gebied van vervoer en verkeersvoorzieningen;

een, van F.L.P. Tazelaar te Woerden, inzake invoering van de jaartrajectkaart door de NS.

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste Commissies voor financiën en voor verkeer en waterstaat.

De voorzitter stelt voor, deze geschriften voor kennisgeving aan te nemen.